

Respons

Marokko: Sikkerhet og terrorisme

- Kort om sikkerhetssituasjonen
- Hvilke terrorgrupper finnes i Marokko i dag?
- Hvilke terrorangrep har funnet sted i Marokko de siste årene, og hvem rettes angrepene mot?
- Marokkanske fremmedkrigere
- Etterforskning og straffeforfølgelse av terrormistenkte
- Myndighetenes kontraterrorpolitikk

Kort om sikkerhetssituasjonen

Marokko er et konstitusjonelt monarki, men parlamentet har i realiteten begrenset makt. Den egentlige makten ligger hos kongen og hans nære nettverk, også kalt *makhzen*. Dette nettverket består av en betrodd gruppe av ministre, guvernører, handelsfamilier og offiserer, som kongen har tillit til og som fungerer som hans rådgivere. Kongen, som tilhører en slektslinje som har styrt Marokko siden 1600-tallet, har stor legitimitet i Marokko, og få, om noen, etablerte politiske partier har fremmet forslag om annen statsform.

Det har ikke vært væpnede konflikter i Marokko etter at en våpenhvileavtale i 1991 endte den militære delen av Vest-Sahara-konflikten mellom Marokko og frigjøringsbevegelsen Polisario. Det har heller ikke funnet sted noen store omveltninger i landet, slik man så for eksempel i Tunisia og Egypt i forbindelse med den arabiske våren i 2011. Som forklaring på dette peker forskere gjerne på at Marokko er et stabilt kongedømme med lange tradisjoner og høy legitimitet, og at den nåværende kongen, Mohammed VI, har vist vilje til reform siden han ble innsatt som statsoverhode i 1999.

Til tross for at det ikke har vært store massedemonstrasjoner av det omfanget som man har sett i Tunisia og Egypt, finner det sted hyppige og regelmessige demonstrasjoner over hele Marokko, særlig med krav om sosial utjevning, i et land preget av store økonomiske forskjeller.

Marokko er et fler-etnisk samfunn. Den opprinnelige befolkningen i Marokko er berberne (ent. *amazigh*, flert. *imazighen*). I dag er de som identifiserer seg som arabere i flertall i Marokko, men i praksis er de to folkegruppene sterkt sammenblandet. Så godt som hele den marokkanske befolkningen bruker marokkansk arabisk som dagligspråk. Rundt 40 % av befolkningen snakker et berberspråk i tillegg til arabisk, og kun et lite antall personer i isolerte områder snakker kun et berberspråk (Bourdereau 2006). Sør i landet, og i det omstridte Vest-Sahara som Marokko kontrollerer, finner man den etniske gruppen sahwari, som snakker den arabiske dialekten hassaniyya. Mange sahwari bor i dag i Nord-Marokko. Spenningsnivået mellom etniske grupper i Marokko er forholdsvis lavt, med unntak av i marokkansk-kontrollert Vest-Sahara, der etnisitet er én av dimensjonene i konflikten.¹

Majoriteten av Marokkos innbyggere definerer seg som sunni-muslimer fra maliki-lovskolen. Det finnes en jødisk minoritet i landet, men den er liten på grunn av utvandring til Frankrike og Israel etter andre verdenskrig. Det finnes ingen sterke spenninger eller konflikter mellom religioner eller religiøse skoler (for eksempel mellom sunni- og shia-islam) i Marokko. Konflikter langs religiøse skillelinjer, slik man for eksempel ser i land som Irak og Syria, er ikke et sannsynlig scenario i Marokko.

Myndighetene er til stede over hele landet, selv i områder med spredt bosetting (Landinfos observasjoner under reiser i Marokko i 2011, 2013, 2014 og 2015). Myndighetene opprettholder ro og orden, kriminalitetsnivået er under kontroll, og politiapparat og domstoler fungerer.

Hvilke terrorgrupper finnes i Marokko i dag?

Det har vært en fremvekst av radikal islamisme i Marokko de siste tiårene, delvis parallelt med tilsvarende bevegelser i nabolandet Algerie og nordafrikanske miljøer i Europa. Fremveksten av slike miljøer har flere årsaker, både politiske (myndighetenes «islamisering» av det marokkanske samfunnet som strategi for å bekjempe de nasjonalistiske venstrekreftene som var på fremmarsj på begynnelsen av 1980-tallet²), sosiale (arbeidsledighet, fattigdom og mangel på fremtidsperspektiver) samt religiøs innflytelse fra land i Midtøsten.

Den mest kjente terrorgruppen i en marokkansk kontekst er Groupe Islamique Combattant Marocain (GICM). Gruppen ble etablert på slutten av 1990-tallet, og rekrutterte blant annet fra den væpnede vingen til den islamistiske bevegelsen al-Shabiba og fra den marokkanske diasporaen i Europa. En del av GICM-lederne hadde bakgrunn fra krigføring i Afghanistan. Gruppen var i større grad et løst nettverk under samme «paraply» (al-Qaida), enn en enhetlig organisasjon. Gruppen var involvert i Casablanca-bombene i 2003, og skal også ha hatt

---

¹ Forhold knyttet til Vest-Sahara omtales ikke i denne responsen. For mer informasjon om konflikten, se temanotatet *Aktivisme i Vest-Sahara* (Landinfo 2015).

² Denne prosessen begynte i skolen, hvor fag som filosofi og sosiologi ble erstattet med islamske studier. Lærere og universitetsansatte med bakgrunn fra Egypt og Syria og med tilknytning til Det muslimske brorskap ble ansatt i skole- og universitetssektoren, i undervisning og utarbeiding av pensum, undervisningsmaterieell og i lærerutdanning. Undervisningsmaterieellet inneholdt slagord som «islam er løsningen» og «islam er religion og stat», som først ble fjernet fra skolebøkene etter terroranslaget i Casablanca i 2003. Journalistene i det anerkjente marokkanske magasinet *TelQuel* er av den oppfatning at denne «islamisering» av det marokkanske samfunnet, og særlig skoleverket, har lagt mye av grunnlaget for oppblomstringen av radikal islamisme, både voldelig og ikke-voldelig, i dag (Tourabi & Savage 2015).

befatning med terrorangrepet i Madrid i 2004. GICM ble satt på terrorlisten til USA, Storbritannia og FN på midten av 2000-tallet. Gruppen ble imidlertid betydelig svekket som følge av marokkanske myndigheters forsterkede antiterrorpolitikk etter terroraksjonene i Casablanca og Madrid, og mistet mye av sin gjennomføringskraft etter dette (U.S. Department of State 2015). Gruppen som sådan eksisterer ikke lenger, men enkeltpersoner og grupperinger med røtter i GICM har i dag sluttet seg til andre celler og er fremdeles aktive.

Den største trusselen i dag kommer ifølge amerikanske myndigheter fra små, uavhengige celler, noen med bånd til al-Qaida i det islamske Maghreb (AQIM) og Den islamske staten (IS), andre ikke. Disse små cellene har ikke nødvendigvis egne navn som de er kjent under i offentligheten, men omtales gjerne samlet som *al-salafiyya al-jihadiyya* i en marokkansk kontekst.

Ved sin beliggenhet i Sahara-Sahel-regionen, er Marokko under trussel fra regionale terrororganisasjoner som AQIM og IS. Mens IS foreløpig har et begrenset fotfeste i Nord-Afrika med unntak av Libya, har AQIM en mer etablert rolle i regionen, særlig i grenseområdene mellom Mauritania, Mali, Algerie, Niger og Libya. Det er kjent at marokkanske borgere har sluttet seg til AQIM og andre regionale terroristorganisasjoner. Det finnes også informasjon om at AQIM skal ha forsøkt å bygge opp en leir i marokkansk-kontrollert Vest-Sahara (Meddeb 2011). Bortsett fra dette synes AQIMs tilstedeværelse på marokkansk territorium å være begrenset, med unntak av at en del av cellene har et ideologisk bånd til dem.

Både AQIM og IS har ved flere anledninger publisert videoer hvor de truer Marokko ved å oppfordre til angrep på monarkiet som de omtaler som «korrupt og despotisk» (U.S. Department of State 2015).

Hvilke terrorangrep har funnet sted i Marokko de siste årene, og hvem rettes angrepene mot?

Det har vært færre terroranslag i Marokko enn i andre land i regionen, for eksempel Algerie og Tunisia.

Under følger en oversikt over de mest omfattende hendelsene de siste par tiår. Noen mindre hendelser er utelatt (Al-Jazeera 2012; Chuoukrallah 2015; Govan 2011).

- I mai 2003 sto en terrorcelle fra nettverket som omtales som *al-salafiyya al-jihadiyya* bak flere koordinerte bombeangrep på flere steder i Casablanca: restauranten Casa España, Hotell Farah, den jødiske gravlundene og en jødisk-eid italiensk restaurant. Til sammen 45 personer ble drept i angrepene, og mange skadd. Terroraksjonen førte til en bølge av anholdelser i salafi-miljøet, og en ny terrorlov ble hastevedtatt. 31 personer ble dømt for angrepet, 10 av dem til dødsstraff.³
- I mars-april 2007 fant det sted en serie med selvmordsaksjoner i Casablanca. Da en person forsøkte å laste opp en ekstremistisk nettside på en nettkafé, tilkalte eieren politiet og låste døren. Selvmordsbomberen, som trolig var på kafeen for å få instruksjoner om angrepet på nettsiden, utløste bomben han hadde på kroppen og

---

³ Marokko har et de facto moratorium mot dødsstraff. Landet har en benådningsordning, som mange dømte islamister har nytt godt av (se Landinfo 2014 for mer informasjon om kongelig benådning).

drepte tre personer i tillegg til seg selv, inkludert eieren av nettkafeen. En måned etter, den 10. april, sprengte tre selvmordsbombere seg i lufta under et politiraid mot islamistmiljøet, og en fjerde ble drept av politiet. Noen dager etter det igjen sprengte to selvmordsbombere seg i lufta i nærheten av det amerikanske konsulatet i Casablanca.

- I april 2011 ble 17 mennesker, de fleste turister, drept da en bombe gikk av på Café Argana på den verdensberømte plassen Jamaa el-Fna i Marrakech. Marokkanske myndigheter hevdet at AQIM sto bak angrepet, men gruppen har avvist dette. Gjerningsmannen Adil al-Otmani ble dømt til døden for angrepet.

I tillegg til å ha deltatt i terroranslag på marokkansk jord, har marokkanere bosatt i utlandet, eller personer med marokkansk opprinnelse, deltatt i terrorhandlinger i Europa, for eksempel angrepet i Madrid i 2004.

Marokkanske fremmedkrigere

I henhold til marokkanske myndigheter (som sitert i Larbi 2014 og Soudan 2015) har mellom 1200 og 1500 marokkanske fremmedkrigere sluttet seg til islamistiske grupper i Irak og Syria, hovedsakelig IS. I tillegg har mellom 1000 og 2000 marokkanere med opphold i Europa, noen med dobbelt statsborgerskap, sluttet seg til slike grupper. 268 marokkanske fremmedkrigere har mistet livet i kampene, og 156 har returnert til Marokko (Soudan 2015).

Fremmedkrigerne blir rekruttert via internett, gjennom ververe eller gjennom slektninger. Ifølge forskeren Mohamed Tazy (som sitert i Savage 2015) har ikke fremmedkrigerne en bestemt profil, men mange kommer fra rurale, fattige områder i Nord-Marokko. Nord-områdene ligger geografisk nær Spania, hvor det finnes nettverk som tilrettelegger for reisen til Syria og Irak, en rute som ble etablert allerede under Irak-krigen på 2000-tallet (Hakiki 2015; Larbi 2014).

Ettersom marokkanere regnes som utlendinger i IS (i motsetning til «lokale» syrere og irakere), får de utbetalt mellom 2000 og 3000 US\$ per måned, en ikke ubetydelig sum i en marokkansk kontekst (Larbi 2014). Økonomiske forhold kan derfor være en betydelig motivasjonsfaktor for marokkanere til å slutte seg til væpnede grupper, i tillegg til politisk og religiøs overbevisning og ønsket om spenning og samhold. Det er ikke kjent at marokkanere skal ha blitt tvangsrekruttert til væpnede grupper.

Marokkanske myndigheter opplyser at de ved utgangen av 2014 hadde anholdt 120 Syria-krigere siden konflikten startet (U.S. Department of State 2015).

Forskeren Mohamed Masbah advarer om en radikaliserings av salafister i fengsler, hvor flere allerede har sverget troskap til IS (Tourabi & Savage 2015). Det er kjent at flere av de marokkanske fremmedkrigerne (200 av 1200-1500) er tidligere straffedømte (Soudan 2015).

Etterforskning og straffeforfølgelse av terrormistenkte

Det er enheten Bureau Central des Investigations Judiciaires (BCIJ), underlagt Direction Générale de la Surveillance du Territoire (DGST), sikkerhetstjenesten, som siden mars 2015 har hatt det operasjonelle ansvaret for etterforskning av terrorisme og organisert kriminalitet. Elitegruppen Groupe d'Intervention Rapide (Rask responsgruppe) har ansvar for de tyngste operasjonene.

Respons Marokko: Sikkerhet og terrorisme

I henhold til tall fra marokkanske myndigheter (som gjengitt i Etayea & Choukrallah 2015) avdekket myndighetene et tjuetalls terrorceller mellom 2013 og 2015, og tallet er sterkt økende. Ett av flere nylige eksempler er avdekkingen av en terrorcelle bestående av fire tidligere straffedømte marokkanere med erfaring fra Syria og Irak, som ifølge antiterrorenheten BCIJ planla terrorhandlinger på marokkansk jord i februar 2016 (Cherrad 2016). I henhold til marokkanske justismyndigheter (som gjengitt i El Hijri 2015) ble 204 terrorrelaterte saker ført for marokkanske domstoler i 2014 (Landinfo har ikke oppdaterte tall for 2015). Marokkanske domstoler har gjennom årene også dømt marokkanske statsborgere for planlegging av terroraksjoner utenfor Marokko, blant annet i Italia og Frankrike.

Sikkerhetstjenestene har tidligere blitt kritisert for brudd på rettsprosedyrer og menneskerettigheter, med hemmelige avhørssentre og bruk av vold og tortur mot terrormistenkte (Amnesty International Marokko, møte i Rabat 2011; Human Rights Watch 2013). I forbindelse med etableringen av BCIJ har myndighetene derfor truffet en rekke tiltak for å bedre rettssikkerheten til anholdte og således bedre etatens rykte og ansikt utad. Et eksempel på et slikt tiltak er å la anholdte i terrorrelaterte saker gjennomgå en medisinsk test før og etter avhør, for å sikre at de ikke blir utsatt for vold under avhør (Lamlili 2015).

Ifølge Amnesty International (2014) bruker marokkanske myndigheter gjeldende antiterrorlovgivning (2003) til å kneble journalister og politisk opposisjonelle. Et eksempel på dette, ifølge Amnesty, er saken mot journalisten og grunnleggeren av nettavisen Lakome, Ali Anouzla. I 2013 ble han holdt i varetekt i fire uker for å ha postet en lenke til en El País-artikkel som inneholdt en AQIM-video. Mange mistenker at anholdelsen i realiteten skyldes langvarig kritisk journalistikk mot kongehuset, og at bruk av terrorlovgivningen kun er et påskudd for å kneble ham (Landinfo 2016).

Myndighetenes kontraterrorpolitikk

Siden Casablanca-bombingen i 2003, har sikkerhet og beredskap vært en hovedprioritet for marokkanske myndigheter. Den marokkanske kontraterrorstrategien hviler på tre hovedprinsipper: sikkerhetstiltak og beredskap (herunder beredskapsplanen Hadar («nærvær, beredskap» på arabisk), innført i september 2014), tiltak mot radikaliserings (herunder promotering av en tolerant islam) og regionalt og internasjonalt samarbeid (herunder deltagelse i Den internasjonale koalisjonen mot IS) (U.S. Department of State 2015).

Terrorlovgivning

Gjeldende antiterrorlovverk ble vedtatt i 2003, som ett av tiltakene etter bombeangrepene i Casablanca, ved siden av blant annet sosiale utviklingsprogrammer og reform av hele det religiøse feltet.

Terrorlovgivningen gir myndighetene vide fullmakter, blant annet med hensyn til telefonavlytting og andre kontroversielle tiltak. Lovgivningen anses som effektiv i den forstand at den har hindret nye terroraksjoner på marokkansk jord (med unntak av angrepet i Marrakech i 2011), og hindret at ekstremistiske grupper får etablert seg permanent på marokkansk territorium (Kalpakian 2011). På den annen side anser menneskerettighetsorganisasjoner at marokkanske myndigheter har gått for langt i håndhevelsen av loven, og begått menneskerettighetsbrudd i kampen mot terror (Human Rights Watch 2013).

Respons Marokko: Sikkerhet og terrorisme

I januar 2015 ble det fremmet et lovforslag i parlamentet om endring av antiterrorloven med tanke på å følge opp FNs sikkerhetsråds resolusjon 2178, som blant annet kriminaliserer reiser med terror som formål. Mens det nye lovforslaget utvider definisjonen av terror, foreslås strafferammene for terrorhandlinger redusert.⁴

Statlig promotering av sufi-islam

Etter Casablanca-bombingen i 2003 igangsatte myndighetene en reform av hele det religiøse feltet, og reviderte juridisk rammeverk, organiseringen av religiøse institusjoner og utdanning av religiøse ledere. Staten tok kontroll over de fleste aspekter av det religiøse livet i Marokko, og innførte marokkansk sufi-islam som en slags «stats-islam».⁵ Denne strategien gjenspeiles blant annet i Marokkos utdannings- og forskningsplan for perioden 2015-2030. I en instruks til utdanningsmyndighetene heter det at den religiøse utdanningen skal «gi større plass til formidlingen av tolerant islam, innenfor rammene av sunni-maliki-riten, som anbefaler den rette middelvei, moderasjon, toleranse og sameksistens med andre kulturer og sivilisasjoner» (som sitert i Chambost 2016, Landinfos oversettelse). Også audiovisuelle media brukes for å promotere «marokkansk» sufi-islam, som en motvekt til satellittkanalene fra Saudi-Arabia og Gulfen (Kalpakian 2011).

Marokkanske myndigheter har tillatt fremveksten av regimevennlige islamistgrupper, men slår ned på grupper og personer som ikke anerkjenner kongen som religiøst overhode i Marokko, eller som på annen måte utfordrer offisiell stats-islam. Et eksempel på en slik gruppe er al-Adl wal-ishan, en konservativ, islamistisk bevegelse som ikke anerkjenner kongen som religiøst overhode (se Landinfo 2010 for mer informasjon om denne gruppen). På grunn av dette standpunktet reagerer myndighetene tidvis mot gruppen, til tross for at den er ikke-voldelig og således ikke utgjør noen direkte trussel. Statens religiøse monopol innebærer en religiøs ensretting som undertrykker alternative stemmer og som på sikt kan føre til spenninger og konflikter.

En viktig del av myndighetenes strategi for å bekjempe ekstremisme og terrorisme, er å rehabilitere tidligere militante islamister. Benådning av straffedømte i terrorrelaterte saker er en viktig del av denne strategien. I 2015 benådet kongen lederen av terrorcellen Ansar al-Mahdi, Hassan al-Khattab, sammen med 36 andre salafister, etter at de hadde tatt avstand fra vold og gitt sin tilslutning til landets verdier og institusjoner (for mer informasjon om benådningsordningen, se Landinfo 2015). Et eksempel på en «symbolsk» rehabilitering er da

---

⁴ Dette har historiske årsaker. Nåværende justisminister og advokat Mustafa Ramid, som har bakgrunn fra (den ikke-voldelige) organisasjonen Shabiba Islamiyya, har som advokat forsvart flere ekstreme islamister, blant annet Hassan Khettani, som ble dømt til 20 års fengsel etter Casablanca-bombingen i 2003. Ramid har uttalt at han anser gjeldende strafferammer for å være for strenge (El Hourri 2015), og er ellers kjent for å ha forhandlet frem kongelig benådning for islamister som er dømt i terrorrelaterte saker, mot at den straffedømte gir avkall på bruk av vold og gir sin tilslutning til kongedømmets verdier og institusjoner (se Landinfo 2014 for mer informasjon om benådningsordningen). Det er derfor rimelig å anta at justisministeren anser rehabilitering av islamister som en mer effektiv strategi i kontraterrorarbeidet enn strengere straffer.

⁵ Sufisme: Mystisismetradisjon innen islam. Den oppsto som en asketisk bevegelse i Irak på 700-tallet, og er i dag utbredt over hele verden, ikke minst i Nord-Afrika. Sufismen slik den praktiseres i Marokko i dag er a-politisk, og vektlegger spiritualitet og det individuelle forholdet til Gud. En viktig del av sufismen er lovprising av Gud med faste, rituelle pusteteknikker og kroppsbevegelser. Tilhengerne er gjerne med i organiserte fellesskap (kalt sufi-ordener). Den viktigste sufi-ordenen i dagens Marokko er Qadiri-ordenen (Lindekleiv 2015; Store Norske Leksikon 2012).

Mohamed Fiazizi, som ble benådet i 2011, ledet fredagsbønnen i Tarik Ibn Ziad-moskeen i Tanger i 2014, foran kong Mohammed VI (Choukrallah 2015).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Al-Jazeera (2012, 10. mars). Court rejects Marrakech bomb case appeal. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/03/20123923131653955.html> [lastet ned 11. februar 2016]
- Amnesty International (2014, 20. mai). *Morocco: Stop using «terrorism» as a pretext to imprison journalists*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/05/morocco-stop-using-terrorism-pretext-imprison-journalists/> [lastet ned 16. februar 2016]
- Bourdureau, F. (2006). Politique linguistique, politique scolaire: la situation du Maroc. *Le français d'aujourd'hui*, (154), 25-34. Tilgjengelig fra <http://www.cairn.info/revue-le-francais-aujourd-hui-2006-3-page-25.htm> [lastet ned 16. februar 2016]
- Chambost, P. (2016, 16. februar). Mohammed VI ordonne une révision de l'enseignement religieux. *TelQuel*. Tilgjengelig fra http://telquel.ma/2016/02/06/mohammed-vi-reforme-religieux_1481499 [lastet ned 15. februar 2016]
- Cherrad, W. (2016, 10. februar). Arrestation de quatre personnes qui projetaient une série d'attentats au Maroc. *TelQuel*. Tilgjengelig fra http://telquel.ma/2016/02/10/arrestation-quatre-personnes-projetaient-serie-attentats-maroc_1481963 [lastet ned 12. februar 2016]
- Choukrallah, Z. (2015, 13. november). Salafistes: De la prison à la réhabilitation. *TelQuel*, 692, 20-21.
- El Hijri, B. (2015, 16. november). Terrorisme: La justice marocaine a traité 204 dossiers en 2014. *TelQuel*. Tilgjengelig fra http://telquel.ma/2015/11/16/terrorisme-justice-marocaine-traite-204-dossiers-en-2014_1470575 [lastet ned 9. februar 2016]
- El Hourri, A. (2015, 23. januar). La nouvelle loi anti-terroriste aura un un champs plus large. *Medias24*. Tilgjengelig fra <http://www.medias24.com/DROIT/152189-La-nouvelle-loi-anti-terroriste-aura-un-champ-plus-large.html> [lastet ned 11. februar 2016]
- Etayea, M & Choukrallah, Z. (2015, 27. november). Mustapha El Khalfi fait le point sur le risque terroriste au Maroc. *TelQuel*. Tilgjengelig fra http://telquel.ma/2015/11/27/mustapha-el-khalfi-fait-point-risque-terroriste-au-maroc_1472070 [lastet ned 16. februar 2016]

Respons Marokko: Sikkerhet og terrorisme

- Govan, F. (2011, 6. mai). Marrakech café bombers linked to Al-Qaeda. *The Telegraph*. Tilgjengelig fra <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/morocco/8498469/Marrakesh-cafe-bombers-linked-to-al-Qaeda.html> [lastet ned 11. februar 2016]
- Hakiki, M. (2015, 17. februar). *An Interview on Moroccan Salafi-Jihadis*. New York: Carnegie Endowment for International Peace. Tilgjengelig fra <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=59097> [lastet ned 16. februar 2016]
- Human Rights Watch (2013, 21. juni). "Just Sign Here". *Unfair Trials Based on Confession to the Police in Morocco*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2013/06/21/just-sign-here/unfair-trials-based-confessions-police-morocco> [lastet ned 16. februar 2016]
- Kalpakian, J. (2011, 13. mai). *Current Moroccan Anti-Terrorism Policy (ARI)*. Madrid: Real Instituto Elcano. Tilgjengelig fra http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/f642b70046d73d308f89ff11f557ec32/ARI_89-2011_Kalpakian_Moroccan_anti-Terrorism_Policy.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=f642b70046d73d308f89ff11f557ec32 [lastet ned 16. februar 2016]
- Lamlili, N. (2015, 21. juli). Maroc: plongée au coeur du Bureau des investigations judiciaires, le «FBI marocain». *Jeune Afrique*. Tilgjengelig fra <http://www.jeuneafrique.com/mag/247879/politique/maroc-plongee-au-coeur-du-bureau-des-investigations-judiciaires-le-fbi-marocain/> [lastet ned 12. februar 2016]
- Landinfo (2016, 5. januar). *Pressefrihet og forhold for journalister*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3286/1/3286_1.pdf [lastet ned 16. februar 2016]
- Landinfo (2015, 3. mars). *Aktivism i Vest-Sahara*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3083/1/3083_1.pdf [lastet ned 16. februar 2016]
- Landinfo (2014, 12. august). *Kongelig benådning*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2935/1/2935_1.pdf [lastet ned 16. februar 2016]
- Landinfo (2010, 21. desember). *Al-Adl wa'l-Ishane*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1510/1/1510_1.pdf [lastet ned 16. februar 2016]
- Larbi (2014, 24. november). Le Maroc face à la «Daesh Connection». *Jeune Afrique*. Tilgjengelig fra <http://www.jeuneafrique.com/38888/politique/le-maroc-face-la-daesh-connection/> [lastet ned 9. februar 2016]
- Lindekleiv, H. M. (2015, 14. november). Med perler som våpen mot IS. *Vårt Land*. Tilgjengelig fra <http://www.vl.no/rapportasje/rapportasje/med-perler-som-vapen-mot-is-1.360355> [lastet ned 12. februar 2016]
- Meddeb, M. (2011, 5. januar). Une base arrière d'Aqmi démantelée au Maroc. *Le Figaro*. Tilgjengelig fra <http://www.lefigaro.fr/international/2011/01/05/01003-20110105ARTFIG00682-une-base-arriere-d-aqmi-demantelee-au-maroc.php> [lastet ned 15. februar 2016]
- Savage, T. (2015, 20. november). Mohamed Tozy: «Chez Daech on apporte des réponses claires aux problèmes de la vie». *TelQuel* 693, 28-29.
- Soudan, F. (2015, 24. juni). Mohammed Hassad: «Comment le Maroc va vaincre le terrorisme». *Jeune Afrique*. Tilgjengelig fra <http://www.jeuneafrique.com/mag/238202/politique/mohamed-hassad-comment-le-maroc-va-vaincre-le-terrorisme/> [lastet ned 11. februar 2016]
- Store Norske Leksikon (sist endret 14. august 2012). *Sufisme*. Oslo: Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/sufisme> [lastet ned 12. februar 2016]
- Tourabi, A. & Savage, T. (2015, 20. november). Attentats: Et si c'était nous? *TelQuel* 693, 22-27.
- U.S. Department of State (2015, 19. juni). *Country Reports on Terrorism 2014 – Morocco*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig via <http://www.refworld.org/docid/5587c74734.html> [lastet ned 16. februar 2016]

Respons Marokko: Sikkerhet og terrorisme

Muntlige kilder

- Amnesty International, Marokko. Møte i Rabat november 2011.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.